

Het tijdelijke Zuiderstrandtheater achter de duinen van Scheveningen. | FOTO: © FRANK PENDERS |

Dagje naar het

In Scheveningen is in extreem korte tijd een theater gebouwd dat straks het culturele centrum van Den Haag moet worden als de nieuwbouw aan het Spui begint. Ruimte om te bouwen was er genoeg. | DOOR: COEN JONGSMA |

Minstens vijf jaar. Zo lang moet het Zuiderstrandtheater in Scheveningen onderdak gaan bieden aan het Nederlands Dans Theater en het Residentie Orkest. Alleen nu nog even niet. Het theater staat er, maar de bespelers blijven in het Lucent Dans-theater en de Dr. Anton Philipszaal in de hoop dat aan het eind van dit seizoen het getouwtrek over de nieuwbouw achter de rug is. Ook de eigen programmering van de theater- en concertzaal blijft tot volgend jaar in het centrum van Den Haag. Het tijdelijke theater is tijdelijk niet nodig. Maar directeur Henk Scholten is daar niet somber over. 'We gaan een jaar draaien zonder programmabudget en zonder vast personeel. En het verbaast ons hoe makkelijk we invulling voor deze zaal vinden. Het pioniersgevoel dat deze plek opwekt is een groot voordeel.'

Het Zuiderstrandtheater ligt op het voormalige Norfolkterrein, ingesloten tussen de haven van Scheveningen, een woonwijk en de duinen. Van buiten is het zeker niet het mooiste theater van Nederland maar de omgeving en de zeelucht zorgen voor een eigen atmosfeer. Vanuit de foyers heb je uitzicht over de haven en de zee. De zaal heeft 1000 zitplaatsen, een toneel van 36 meter breed en 23 meter diep, en 55 trekken in de kap. Iets verderop op het terrein, in een knalblauwe hal, is de repeti-

tiezaal gebouwd waar het Residentie Orkest in 2015 intrekt. In deze overgebleven loods van Norfolk zijn ook de kantoren, educatielokalen, de personeelskantine en een geklimatiseerde instrumentenopslag klaar voor gebruik. Samen met het theater biedt dat mogelijkheden genoeg voor verhuur en activiteiten, meent Scholten 'Er is kennelijk behoefte aan dit soort plekken waar je op korte termijn terecht kunt. Het streven is om tussen de 75 en 100 dagen programmering aan te bieden en dat gaan we makkelijk halen.' In de agenda staan onder meer het driedaagse *Today's Art Festival*, het amateurkunstfestival *De dag van Scheveningen* en Het Nationale

'Een tijdelijk theater was de beste oplossing'

Het Lucent Dans-theater en de Anton Philipszaal liggen aan het Spui-plein in Den Haag. Beide zalen zijn 27 jaar geleden gebouwd, in een tijd dat de gemeente Den Haag zo goed als failliet was. De beoogde levensduur was 15 jaar, dus vervanging of grootschalige renovatie is urgent. Vijf jaar geleden koos de Haagse gemeenteraad voor nieuwbouw op basis van een visie van Rem Koolhaas. Hij zag een gebouw waarin het Residentie Orkest en het NDT beide onderdak zouden vinden. Met

strand

Toneel met *Genesis*. De repetitiezaal van het orkest en bijbehorende ruimtes worden gebruikt voor kleine concerten, schoolvoorstellingen, als break out rooms tijdens congressen en zelfs voor kerkdiensten op de zondagochtend. En in juni 2015 legden de zeilschepen van de Volvo Ocean Race aan bij het terras van het theatercafé voor een tussenstop. Scholten: 'Dat levert een paar dagen een groot feest op in het theater en op het terrein. De repetitiezaal van het orkest wordt dan als mediacentrum ingericht.'

Bouwsnelheid

Begin september loop ik met Dennis Bakker, die namens Diepenhorst de Vos en Partners de bouwdirectie voert, over het

terrein. 'Vandaag gaan ze het duin maken,' zegt hij. Shovels en kiepwagens zijn in de weer met grote hoeveelheden zand om tussen het theater en de parkeerplaats, waar plek is voor 400 auto's, een duin aan te leggen van 2,20 meter hoog. 'Een duin past hier toch veel beter dan plantenbakken,' zegt Bakker. 'En hier komt de bushalte,' wijst hij als we bijna bij de zandberg zijn. Buslijn 22 wordt doorgetrokken tot aan de deur van het theater. Het terras aan de haven, rechts naast het theater, wordt nog drie meter uitgebouwd. 'Ik denk niet dat er ooit zo snel een compleet theater is ontwikkeld en gebouwd,' zegt Bakker. 'In juni 2013 stonden de eerste schetsen op papier, in januari 2014 werd de fundering gelegd en begin september zijn al de eerste voorstellingen geweest.' Voor de bouwers speelde die snelheid ►

het Koninklijk Conservatorium als derde bewoner zou dit het nieuwe culturele brandpunt van de Hofstad worden. Architectenbureau Neutelings en Riedijk won de ontwerpwedstrijd. Maar toen het plan naar buiten kwam, ontstond er stevig rumoer, compleet met actiegroepen. Het prestigieuze Spuiforum zou te duur zijn voor de stad en gevoelig voor kostenoverschrijding. En dat in een tijd waarin andere Haagse instellingen moesten bezuinigen. Ook binnen de politieke partijen waren de rijen niet gesloten. Het ontwerp werd meermalen aangepast, de beslissing uitgesteld, maar de

onrust bleef. In november 2012 besloot de gemeenteraad uiteindelijk om het Spuiforum te bouwen. Alle coalitiepartijen stemden voor, alle oppositiepartijen tegen. Op die wankele basis ging men aan de slag. Opdrachten werden uitgegeven, vergunningen verleend en contracten getekend. Tot de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart 2014, waarin de partijen die voor het Spuiforum waren, hun meerderheid verloren. De plannen gingen terug naar de teken tafel. Henk Scholten: 'Wat er op het Spuiplein gebouwd gaat worden is nog niet bekend. Maar de naam Spuiforum

is echt afgezworen na alles wat er gebeurd is.' Henk Scholten was twee jaar geleden, toen besloten werd om het Spuiforum te bouwen, net twee weken directeur van het Lucent Danstheater en de Anton Philipszaal. Het was duidelijk dat er een tijdelijke voorziening moest komen, maar waar? 'We zijn gaan kijken bij het World Forum, het Circustheater in Scheveningen en allerlei hallen. Nergens kregen we het idee dat we daar de programmering op een volwaardige wijze van de grond zouden krijgen. Een tijdelijk theater was de beste oplossing. En dat theater staat er nu.'

voortdurend een rol. 'Toen de architect nog moest bedenken wat er op de vloer zou komen, hebben wij de vloerconstructie al aangekocht. De afbouw daarna pas. Normaal bestel je die dingen samen.' De hoge bouwsnelheid is mede toe te schrijven aan de soepele samenwerking met de gemeente. 'Op deze plek was woningbouw gepland, dus moesten er vergunningen worden aangevraagd in afwijking op het bestemmingsplan. Dat duurt al snel zes maanden, hier was het in vier maanden geregeld.'

Vuurwerk en onweer

Eenmaal binnen stemt het uitzicht vanuit de foyers bijzonder hoopvol. De glazen wanden reiken van plafond tot vloer en bieden prachtig zicht op de haven, de duinen en de zee. De helplicht is net afgeschafte, het zijn de dagen van de oplevering van de afbouw. Overal klinken bouwradio's. Mannen zijn in de weer met het voegen van vloeren en het ophangen van armaturen. Het is moeilijk voor te stellen dat dit gebouw een weekend eerder, op 25 augustus, al open was voor het publiek. De Amerikaanse dirigent Benjamin Zander trad toen op met een orkest van leden van het Residentie Orkest, het Nationaal Jeugdorkest en het Koninklijk Conservatorium. Er kwamen 700 bezoekers op af, drie dagen lang. Het was een goede test, niet alleen voor de akoestiek van de zaal en de blootstelling van het gebouw aan publiek, maar ook voor de geluidsisolatie. Tijdens het optreden

Opdrachtgever

Architect

Projectmanagement

Constructeur

Adviseur installaties

Adviseur bouwakoestiek

Adviseur zaalakoestiek

Adviseur theatertechniek

Theatermechanica

Licht

Geluid

Akoestisch systeem

Video, projectie

Stoelen

Doeken, rails

Gemeente Den Haag

Elzevier & Mauve Architecten

Diepenhorst de Vos en Partners

Aronsohn

Techniplan Adviseurs

LBP Sight

Kahle Acoustics (Cees Mulder, Eckhard Kahle)

PB|theateradviseurs

Silicon Theatre Scenery

Lightco

Audiopro

FACE

WHE

Stol

Showtex

meenemen uit het Lucent theater. Gelukkig konden we die overnemen van de Theaterfabriek in Amsterdam, dat was een koopje. Het transport was duurder dan de stoelen zelf. Joop van den Ende, de eigenaar van de Theaterfabriek, had ze ooit van de opera van Stuttgart gekocht. De paarse bekleding past gelukkig goed bij de blauwe kleur in de zaal. Ook de garderobe en de buffetten nemen we over van de Theaterfabriek.' Behalve de

De zaal, met akoestische panelen, is qua formaat geënt op het Lucent Danstheater. | FOTO: © FRANK PENDERS. |

was op het strand het Schevenings vuurwerkfestival aan de gang. Dat werd afgelast vanwege een onweersbui. 'Zowel van het vuurwerk als van het onweer hebben we binnen niets gemerkt,' zegt Henk Scholten.

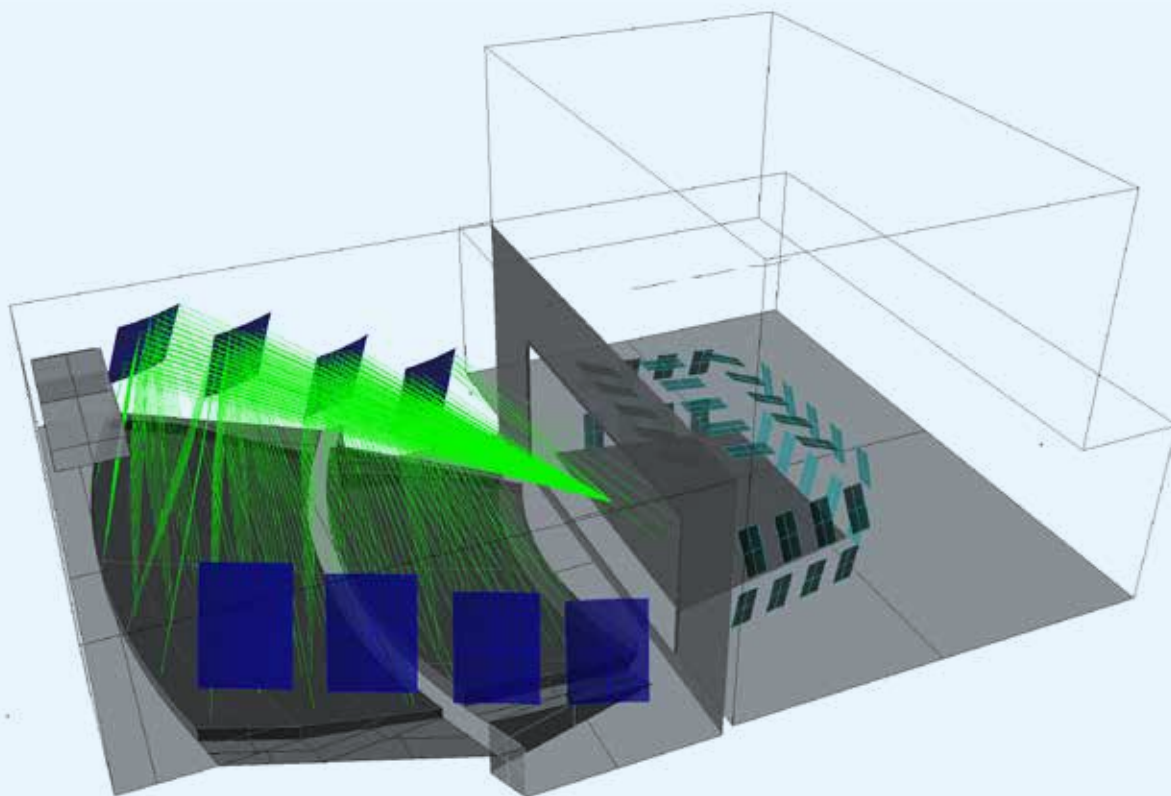
Paarse stoelen

Toen de plannen voor het Spuiforum na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014 sneuvelde, ging de bouw van het Zuiderstrandtheater gewoon door. De opdrachten waren vergeven, de aannemers waren al begonnen en aan het bouwbudget werd niet meer getornd. Een punt was wel het hergebruik van materialen. Henk Scholten: 'De duizend stoelen zouden we

stoelen zouden de theatertechnische apparatuur en de bar van het Spuiplein naar het Zuiderstrand verhuizen. Dat komt dus allemaal volgend seizoen pas.

Theatertechniek

De zaal met de toneeltoren vormt de kern van het gebouw. Omwille van de geluidsisolatie zijn de wanden van de zaal grenzend aan de buitenlucht van beton, aan de binnenzijde voorzien van warmte-isolatie. Hier is gekozen voor slechts een enkel spouwblad. 'Bouwfysisch is dat niet optimaal, maar zo iets levert een grote besparing op voor de bouwkosten en de bouwsnelheid,' zegt Bakker. De schil eromheen, met de foyers en de 14 kleedka-

De akoestiek is geoptimaliseerd met panelen in de zaal en 41 panelen rond het orkest. Daarnaast is er ook een MCR-systeem voor variabele akoestiek. | © KAHLE ACOUSTICS |

mers, is uitgevoerd met stalen doospanelen. Alles is ruim maar zonder opsmuk uitgevoerd. De maatvoering van zaal en toneel is bijna geheel overgenomen van het Lucent Danstheater. De toneelvloer is 33 bij 23 meter, de toneelopening is 19 meter breed en 8 hoog en de rollenzolder ligt op 20,4 meter boven de vloer. In de kap hangen 55 gemotoriseerde trekken met SIL3 besturing van STS. Het toneel is omlijst door zijbruggen, een beweegbaar portaal en verrijdbare manteaus. De zaal heeft één lichtbrug. Dimmers en Harting bekabeling zijn aanwezig, evenals ethernet voor DMX. Voor het geluid ligt er een 72-kanaals analoge multikabel met AES/EBU returns. De foyers en kleedkamers zijn voorzien van een oproep- en meeluistersysteem. Voor zaalversterking zal er dit jaar per voorstelling of evenement een passende set gehuurd moeten worden. De orkestbak bestaat uit drie vloerdelen die met motortakels op en neer gehesen kunnen worden, en een verplaatsbare staalconstructie waarmee de vloerdelen ook op zaalniveau of toneelniveau kunnen worden gebracht. Bij het linkerzijtoneel is een dubbel *loading dock*. De luchtbehandelingsinstallatie staat links naast het gebouw. Verse zeelucht wordt onder de stoelen de zaal in geblazen.

Zaalakoestiek

Henk Scholten: 'Technisch moet deze zaal ongeveer hetzelfde te bieden hebben als het Lucent Danstheater, maar minstens zo belangrijk is de klank. Een symfonieorkest moet hier goed uit de verf komen.' Op verzoek van het Residentie Orkest is akoesticus Cees Mulder betrokken bij het ontwerp van de zaal en de akoestische voorzieningen. Hij heeft gekozen voor een harde achter-

wand. 'Een orkest heeft vanuit de ruimte van de zaal antwoord nodig, vandaar die harde achterwand,' zegt Mulder. Hij legt uit dat de zaal eigenlijk te breed is voor symfonische uitvoeringen. 'Om dat op te lossen hangen er panelen tegen de zijwanden, geoptimaliseerd voor buigstraal, positie en uitrichting, om het vroege geluid optimaal van het orkest naar het publiek te sturen.' Voor op het toneel ontwierp Mulder een stelsel van 41

'Zowel van het vuurwerk als het onweer hebben we binnen niets gemerkt'

panelen die naast, achter en boven het orkest hangen. Ze sturen (een deel van) het orkestgeluid de zaal in en zorgen ervoor dat de orkestleden elkaar goed horen. De panelen worden vanuit karren opgehesen aan de trekken. Naast deze architectonische en mechanische voorzieningen is er een elektroakoestisch systeem (MCR) om de akoestiek te variëren. Het werkt met zogenaamde 'negatieve absorptie'. Een veertigtal microfoons hangt in de zaal, één op één verbonden met evenveel kleine speakers in de wanden, de panelen en het plafond. Drie standen zijn voorprogrammeerd: een operastand waarin het orkest goed galmt en de zanger goed verstaanbaar blijft, een symfoniestand en een symfoniestand met extra galm. Bij versterkte muziek mag de zaal wat droger klinken, in dat geval kan vanuit een koof een doek worden neergelaten voor de achterwand. ◀